

*Максим Запорожченко,
ORCID iD 0000-0001-9256-2091
завідувач центру
цифрової освіти та медіакультури
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
maksym.zaporozhchenko@toippo.mk.ua*

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ ТА МЕДІАКУЛЬТУРИ МИКОЛАЇВЩИНИ: ВІД ІДЕЇ ДО ВТІЛЕННЯ

У статті висвітлено основні концептуальні підходи та результати роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти з формування цифрової освіти та медіакультури педагогів Миколаївської області. Проведено аналіз визначення та класифікації понять медіакультура, цифрова грамотність, інфомедійна грамотність серед вітчизняних та іноземних авторів. Викладено результати співпраці інституту з міжнародними установами, засобами масової інформації та закладами, які здійснюють науковий супровід експериментальної медіаосвітньої діяльності на всеукраїнському рівні. Автор окреслив перспективи та плани інституту як центру підвищення кваліфікації педагогів у контексті реалізації концепції розвитку цифрових компетентностей жителів Миколаївської області.

Ключові слова: *інфомедійна грамотність; інформаційна компетентність; медіакультура; медіаосвіта; цифрова грамотність; цифрова компетентність; цифрові навички.*

©Запорожченко М. В., 2022

Вступні зауваги. Стрімкий розвиток світових цифрових та медійних технологій, реформи в галузі освіти України, формування суспільства нової формації потребує якісно нових підходів до виховання дітей та процесу підвищення кваліфікації педагогів різних галузей. А це неможливо без висококваліфікованих працівників, здатних до мобільності, орієнтування в складному інфомедійному середовищі, навчання протягом усього життя, таких, що вміють швидко приймати адекватні рішення. Саме тому нині перед Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти постають нові завдання, виконання яких можливе лише за умови формування сучасного інформаційно-освітнього середовища та розуміння рівня медійної культури педагогів Миколаївщини, сприйняття сучасних викликів і

загроз, усвідомлення важливості виховання гармонійної, особистості з критичним мисленням.

Інформатизація освіти викликала активне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що позитивно позначилося на ефективності освітнього процесу на всіх рівнях і формуванні комплексу компетентностей.

У грудні 2020 року Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердило професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», де наголошено, що складником професійної компетентності визначено цифрову компетентність педагога як здатність

та вміння доречно, системно застосовувати інформаційні технології, що надає доступ до сучасних педагогічних технологій (Наказ Мінекономіки від 23.12.2020 № 2736).

Об'єктивна реальність сучасного світу вказує на актуальність оновлення системи освіти загалом та педагогічних технологій і підходів формування цифрової компетентності зокрема.

Створення та ефективне функціонування сучасного інформаційно-освітнього середовища стає можливим саме завдяки впровадженню цифрових інформаційних технологій у сферу проєктування, ІКТ та засобів зв'язку. Розвиток сучасного інформаційного суспільства висуває до світової освітньої системи нові вимоги щодо підготовки та перепідготовки педагогів.

Уже більше двох років минуло з моменту, як світ і Україна стали заручниками не лише коронавірусної інфекції COVID-19, а й спричиненої нею інформаційної пандемії – швидкого, неконтрольованого поширення неперевіреної, недиференційованої інформації, що породжує в суспільстві страх, паніку та спонукає до прийняття необдуманих емоційних рішень. У 2021 році Міністерство цифрової трансформації України опублікувало результати дослідження «Цифрова грамотність населення України», у якому зазначено, що цифрові навички 47,8 % українців розташовані нижче позначки «базовий рівень» (за методологією оцінки цифрових навичок, що застосовується Європейською комісією) (Цифрова грамотність населення України : звіт за результатами загальнонаціонального опитування, 2021). Цього ж року громадською організацією «Детектор медіа» опубліковано аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження «Індекс медіаграмотності українців», відповідно до якого 15 % українців мають низький рівень медіаграмотності, у третини (33 %) – нижчий за середній, 44 % – вищий за середній і лише 8 % – високий (Індекс медіаграмотності українців : аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження: <https://cutt.ly/dOvj0H>).

Метою статті є пошук шляхів комп-

лексного вирішення проблем, пов'язаних із низьким рівнем цифрової грамотності та медійної культури й побудова моделі набуття знань із зазначених сфер педагогами та іншими категоріями жителів Миколаївської області: пенсіонерів, держслужбовців, осіб з інвалідністю, військовослужбовців, підприємців тощо.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати стан дослідження проблеми формування медіакультури та цифрової грамотності в регіональному, загальнодержавному та світовому розрізах;
- вибудувати концептуально-теоретичні підходи до реалізації мети;
- розробити модель практичної реалізації зазначених підходів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій.

Огляд вітчизняних та іноземних наукових джерел засвідчує, що проблеми медіаграмотності та медіаосвіти висвітлюються у працях Л. А. Найдюнової (Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція), 2016) та Н. І. Череповської, які займаються дослідженнями в сфері психології масової комунікації та акцентують увагу на психологічних особливостях взаємодії з медіа, В. І. Шуляра, О. В. Волошенко та Г. А. Дегтярьової, які досліджують розвиток медіакультури в закладах дошкільної, загальної середньої, післядипломної педагогічної, вищої освіти, а також у бібліотечних закладах, Г. Г. Поцепцова, В. Ф. Іванова, В. В. Різуна, Н. Б. Габор, які займаються дослідженням медіаосвіти в контексті розвитку сучасної журналістики та комунікацій, Г. В. Онкович, дослідження якої присвячені медіадидактиці та іншим похідним від неї категоріям.

Перші принципи медіаосвіти серед зарубіжних науковців сформульовано британським дослідником Л. Мастерманом. Він висунув теорію, за якою необхідно розвивати в учнів розуміння того, як саме функціонують засоби масової комунікації, як вони використовують різні виразні засоби, який

є механізм створення реальності в медіатексті (Мастерман Л., 1985). Цікавим вважаємо роботи І. Тулодзєцького, Б. Герціга, С. Графе, С. Шейбе, Ф. Рогоу, наукові дослідження яких присвячені розвитку медійної освіти в школі, та Дж. Поттера, який займався розвитком медіакультури у студентів. Не можемо залишити поза увагою наукові розвідки Б. Щорба, у яких науковець досліджує історію медіаосвіти, практичні підходи до її впровадження та моделі проектування навчальних медіаосвітніх програм.

Оксфордська енциклопедія тлумачить поняття «медіаграмотність» (media literacy) як процес підготовки громадсько-відповідальної медіаграмотної людини, яка буде володіти розвиненою здатністю до сприйняття, аналізу, оцінки медіатекстів, до розуміння культурного та політичного контексту функціонування медіа в сучасному світі, кодових і репрезентаційних систем у використовуваних медіа (Дорр А., 2001, с. 94).

У своїх публікаціях О. Г. Барішполець зазначає, що медіакультура особистості є комплексом установок щодо характеру інформаційного продукту як системи інформаційних потреб, орієнтацій, знань, умінь, навичок користування засобами масмедіа та інших соціальних характеристик особистості отриманого від масмедіа частиною т. з. «культурного ланцюга»: загальна культура – комунікативна культура – інформаційна культура – медіакультура» (Барішполець О. Т., 2010). Модель «культурного ланцюга» не втратила своєї актуальності навіть із плином десятиліття, а навпаки, із початком інфодемії, спричиненої пандемією COVID-19, та активною фазою російської збройно-інформаційної агресії проти України необхідність запропонованої моделі є критично необхідною для всіх верств населення.

Водночас останніми роками серед медіаосвітньої спільноти України став поширеним підхід поєднання понять «інформаційна грамотність» і «медійна грамотність» та утворення окремої дефініції – інфомедійна грамотність. М. О. Антонченко описала поняття «інфомедійна гра-

мотність» як певну компетентність особистості, яка характеризується вмінням отримувати інформацію з різних джерел (зокрема з медіа), критично осмислювати її та ухвалювати на її підґрунті певні рішення; створювати та поширювати інформацію за допомогою сучасних медіа, зокрема і через Інтернет; розуміти роль та вплив медіа на свідомість особистості (Антонченко М. О., 2021, с. 12). Це поняття, на нашу думку, стало більш уживаним після початку реалізації міжнародного проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» у 2018 році, про який ітиметься в основній частині статті.

Цікавим та комплексним для педагогічної спільноти вважаємо дослідження І. Л. Бородкіної та Г. О. Бородкіна, які до складників поняття «цифрова грамотність» зараховують цілу низку навичок і вмінь, які можна згрупувати у вигляді семи елементів:

- медіаграмотність – уміння критично сприймати і творчо переосмислювати академічні та професійні комунікації в різних засобах масової інформації;
- інформаційна грамотність – уміння знаходити, інтерпретувати, оцінювати інформацію, управляти й обмінюватися нею;
- ІКТ-грамотність – уміння приймати, адаптувати і використовувати цифрові пристрої, застосунки і послуги;
- комунікації і співпраця – уміння використовувати цифрові мережі для навчання і проведення досліджень;
- цифрові стипендії – участь у нових академічних, професійних і дослідницьких практиках, які базуються на цифрових системах;
- навички навчання – уміння вчити й ефективно навчатись у формальних і неформальних багатих технологіями середовищах;
- кар'єра і стиль управління – уміння управляти цифровою репутацією і ідентифікацією в мережі Інтернет (Бородкіна І. Л., Бородкін Г. О., 2017, с. 297). Цю класифікацію вважаємо

достатньо вдалою, оскільки необхідність розмежування технічних навичок послуговування цифровими пристроями й навичок сприйняття та критичного оцінювання інформаційних повідомлень назріла ще з початку дослідження цієї галузі.

За визначенням Європейської Комісії, цифрова компетентність – це впевнене застосування технологій інформаційного суспільства для роботи, дозвілля та спілкування (Буокарі Р., 2016, с. 5). Додамо, що цифрова компетентність нині сприяє повноцінному існуванню людини в повсякденному житті, а надто, коли Україна спільно з іншими розвиненими країнами рухається на шляху до «електронної демократії», тобто володіння цифровими навичками на достатньому рівні вже нині є не додатковим, а обов'язковим.

Аналізуючи дослідження цього питання, дійшли висновку, що нині є достатньо багато підходів до визначення та змісту понять медійної, цифрової, інформаційної грамотності, а також медіакультури. Визначаємо поняття медіакультури як комплекс сформованих навичок особистості із взаємодії з інформацією, інтерпретації її змісту на основі критичного аналізу, прийняття раціональних рішень, уміння комунікувати з навколишнім світом через використання цифрових інструментів і виражати себе за допомогою медіа, створюючи медіапродукти, які не порушують принципів академічної доброчесності. А цифрова, інформаційна та медійна грамотність є складниками загальної медіакультури, рівень якої напряму залежить від сформованості кожного з трьох видів грамотності.

У своєму дослідженні продемонструємо, як різні концептуальні та наукові підходи взаємодоповнюють один одного під час надання освітніх послуг Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та реалізації освітніх проєктів регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Основний виклад.

Ще в 2019 році в Миколаївському

обласному інституті післядипломної педагогічної освіти вченою радою прийнято концепцію інформаційно-освітнього середовища МОІППО, метою якої є організація практичних кроків щодо розвитку інституту не тільки як обласного центру перепідготовки педагогічних кадрів Миколаївщини, а й як сучасного центру розвитку цифрової освіти, медіакультури та інновацій у контексті реалізації концепції «Нова українська школа» (Запорожченко М. В., 2019, с. 27). Одним із таких кроків стало відкриття першого в Україні Центру цифрової освіти та медіакультури МОІППО (далі – Центр) в кінці 2021 року.

Відповідно до концепції діяльності Центру його робота спрямована на забезпечення запровадження принципів державної політики розвитку цифрового суспільства й здійснення заходів щодо розвитку цифрових компетентностей та медіакультури населення області, стимулювання використання цифрових технологій та електронних послуг (Запорожченко М. В., 2022, с. 6).

Основні функції Центру:

- розроблення програм підготовки та підвищення кваліфікації щодо формування, розвитку цифрових компетентностей фахівців різних галузей діяльності;
- запровадження курсів із цифрової та медіаграмотності, що змістовно відповідають вимогам Рамки цифрових компетентностей для громадян України, потребам різних цільових груп населення області;
- формування цифрової культури в закладах освіти;
- залучення закладів освіти до самоаналізу стану цифровізації з використанням інструменту SELFIE;
- проведення заходів, спрямованих на підвищення рівня цифрових компетентностей учасників освітнього процесу (керівників, учителів, учнів, батьків тощо) відповідно до нових професійних стандартів та Рамки цифрових компетентностей педагогічних працівників і цифровізації за-

- кладів;
- надання методичної підтримки закладам освіти щодо використання цифрових лабораторій;
- формування мережі цифрових менторів та/або волонтерів у закладах вищої та професійно-технічної освіти;
- організація та проведення навчання з розвитку цифрових навичок державних службовців та посадових осіб органів обласного та місцевого самоврядування;
- організація обласних форумів цифрового спрямування для людей поважного віку;
- організація системи інформування про можливості підвищення рівня цифрової грамотності;
- створення лендінгу з цифрової грамотності;
- розроблення інтерактивної карти цифрової освіти;
- інформування громадськості щодо діяльності Центру.

Однією зі структурних одиниць Центру цифрової освіти та медіакультури є «Open Media Center» – сучасний обладнаний медійний центр, який слугує майданчиком для ефективної взаємодії інституту з громадою області, міжнародними партнерами, популяризації педагогічних ідей, підвищення іміджу установи, просування своїх послуг на ринку підвищення кваліфікації, висвітлення складних та актуальних питань сьогодення в освіті й науці, залучення до навчання всіх учасників освітнього процесу: педагогів, дітей та батьків незалежно від місця перебування.

На шляху до реалізації концепції створення Центру цифрової освіти та медіакультури в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти питання розвитку цифрової та медійної грамотності координувала навчально-методична лабораторія інформаційно-комунікаційних технологій, медіаосвіти та системного адміністрування.

Одним із перспективних напрямів діяльності лабораторії, а вже зараз – Центру цифрової освіти та медіакультури є про-

ектно- експериментальна робота та співпраця з засобами масової інформації щодо поширення ключових засад медіаграмотності, цифрової освіти серед жителів області.

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 18 серпня 2017 року № 1199 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (<http://bit.ly/3swrEXZ>) (далі – Експеримент) та відповідно до Концепції впровадження медіаосвіти в Україні з 2017 року (Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція), 2016) Експеримент реалізується на базі закладів освіти Миколаївської області. Координування експериментальної роботи в області здійснює Максим Запорожченко, завідувач центру цифрової освіти та медіакультури МОІППО. В експериментальній роботі беруть участь 5 закладів освіти з 2017 року (1 ЗЗСО, 1 школа-інтернат, 1 ЗДО, 1 ЗПО та 1 ЗВО) та ще 16 закладів освіти (14 ЗЗСО та 2 НВК) із 2019 року (Постанова Президії НАПН України від 20 червня 2019 року № 1-2/7-172).

Із метою реалізації програми Експерименту Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти здійснив комплекс заходів:

- провів:
- * тренінги: «Аналіз медіапростору як свідомий підхід до медіаспоживання», «Цифрова безпека педагога та учня в сучасному інформаційному світі», «Шляхи інтеграції елементів медіаграмотності в освітній процес»;
- * зустріч із батьківською та вчительською громадами «Дитина в сучасному медіапросторі»;
- * засідання обласної творчої групи «Від медіаексперименту до практики: робота з медіаконтентом на уроці та в позаурочній діяльності» (рис. 1, 2020–2021);
- * засідання обласної творчої групи «Інтеграція медіаграмотності в на-

вчальні предмети основної та старшої школи» (2022);

- * організував участь експериментальних закладів у обласному конкурсі з інфомедійної творчості «Пролісок». Конкурс «Пролісок» започаткував та

координує Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;

- створив базу нормативної, наукової та методичної літератури на сайті <https://it.moippro.mk.ua/> (містить понад 60 розро-

Рис. 1. Робота обласної творчої групи

«Від медіаексперименту до практики: робота з медіаконтентом на уроці та в позаурочній діяльності»

бок для різних категорій, відсортованих за роками);

- забезпечив функціонування педагогічної спільноти «Медіаосвіта Миколаївщини», групи «Медіапедагоги Миколаївщини» в соціальній мережі «Фейсбук».

Під час курсів підвищення кваліфікації постійно проводяться практичні та семінарські заняття з медіаосвітньої тематики («Основи медіаграмотності сучасного педагога: практичні навички та інтеграція в освітній процес», «Компетентнісний підхід до формування медіаграмотності», «Захист медіаправ людини», «Аналіз медіатексту», «Сучасні освітні тенденції: формування медіаграмотності в учнів початкової школи», «Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі», «Особливості організації інклюзивного освітнього універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека тощо», «Медіаграмотність на уроках інформатики»).

У червні 2019 року Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти пройшов конкурсний відбір та долучився до реалізації міжнародного проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконує Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольств Великої Британії та США в Україні в партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси.

Близько 40 науково-педагогічних та педагогічних працівників інституту пройшли чотири хвилини навчання за методикою IREX, що передбачало: базові тренінги з медіаграмотності, інтерактивні методики навчання та онлайн-інструменти в освітньому процесі, діалогові комунікації в освіті, методологію інтеграції інфомедійної грамотності в освітній процес, вивчення методики змішаного навчання курсу «Very Verified» та інше (рис. 2).

У березні 2020 року розпочато етап

Рис. 2. Навчання в рамках проекту
«Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»

розроблення та сертифікації оновлених програм підвищення кваліфікації, компетентнісно та діяльнісно орієнтованих варіативних модулів для подальшої імплементації в процес підвищення кваліфікації слухачів курсів. Фахова комісія проекту відібрала та сертифікувала для впровадження п'ять програм від Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Протягом 2020–2021 н. р. та першого півріччя 2021–2022 н. р. навчання за ними пройшли більше 700 слухачів курсів підвищення кваліфікації МОППО. Працівники інституту є членами клубу тренерів «Майстерня медіаграмотності» та регулярно запрошуються до проведення тренінгів для інших учасників проекту. У вересні 2021 року команда Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

як одна з лідерів проекту представила свій досвід інтеграції навичок інфомедійної грамотності в процес підвищення кваліфікації під час «Естафети Чемпіонів» (ефір – https://youtu.be/z8grlsewl_Q).

Успішна участь у проекті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» стала вирішальним чинником у здобутті грантової підтримки від донорів проекту, що спрямована на посилення інституційної спроможності закладу та розширення його матеріально-технічної бази.

У грудні 2021 року на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти відкрито перший в Україні центр цифрової освіти та медіакультури (сюжет – <https://youtu.be/24e4sORAbEQ>), метою якого є підвищення рівня цифрової освіти та медіакультури жителів Миколаївської області:

- формування/удосконалення знань із основ комп'ютерної, інформаційної та цифрової грамотності, безпечного користування цифровими технологіями;

- формування/удосконалення навичок створення цифрового контенту, уміння

працювати з даними;

- розвиток установок до особистісного та професійного самовдосконалення, позитивного ставлення до цифрової трансформації, навчання протягом життя.

Рис. 3. Відкриття центру цифрової освіти та медіакультури

Структура Центру:

- STEM-лабораторія/тренінгова аудиторія;
- телеконференц-hall/тренінгова аудиторія;
- медіацентр «OpenMediaCenter» (у рамках грантової підтримки Проєкту);
- робочий простір.

Для ефективного висвітлення медіаосвітньої діяльності та пропагування інформедійної, цифрової грамотності Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти співпрацює з місцевими медіа, зокрема з ТРК «Суспільне: Миколаїв». Працівники лабораторії та інституту взяли участь у понад 20-ти «медіаосвітніх» ефірах (покликання на ефіри – <https://cutt.ly/5G6vsav>).

STEM-лабораторія/тренінгова аудиторія Центру

У рамках курсів підвищення кваліфікації вчителів та роботи Центру окрема увага приділяється ознайомленню з елементами робототехніки.

Навіть якщо специфіка предмета не пов'язана з кодуванням і робототехнікою безпосередньо, вивчення елементів робототехніки в школі забезпечує учнів такими важливими навичками, як аналітичне мислення, програмування, робота в команді, колективне мислення, сприйняття інновацій тощо. Саме тому вчителям потрібно показати функції різних роботів та їхні можливості для освітнього процесу. Завдяки використанню роботів під час підвищення кваліфікації відбувається розвиток ІКТ-компетентностей учителів і надається потужний інструментарій для впровадження стратегії STEAM-навчання в освітній процес (Шуляр В. І., Махровська Н. А., Погромська Г. С., Запорожченко М. В., 2021).

Окрім упровадження засад STEM-освіти, функціональне спрямування аудиторії – проведення тренінгів у змішаному форматі: за потреби використовуються сучасні моноблоки, а меблі мають мобільну конструкцію та вибудовуються зручним для учасників/тренера способом (рис. 4).

Рис. 4. STEM-лабораторія/тренінгова аудиторія

Відеоконференц-hall/тренінгова аудиторія

Функціональне призначення аудиторії – проведення відеоконференцій, що забезпечує одночасну двосторонню передачу, оброблення, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки.

Цей медіазасіб може бути задіяний у проведенні спільних конференцій між кіль-

кома установами, містами, регіонами, країнами. Ефективність відеоконференцзв'язку полягає у його економічній обґрунтованості, адже нівелюються транспортні витрати, витрати на відрядження працівників установ, оренду великих приміщень для конференції.

Як і попередня, ця аудиторія, окрім проведення відеоконференцій, використовується для проведення тренінгів у змішаному форматі (рис. 5).

Рис. 5. Відеоконференц-hall/тренінгова аудиторія Центру

Медіацентр «OpenMediaCenter» (рис. 6)

Основною метою функціонування медіацентру на базі МОППО є створення умов для інтеграції якісних медіатекстів у процес підвищення кваліфікації педагогічних кадрів Миколаївської області різних галузей (мовно-літературна, суспільствознавча, мистецька, природнича, здоров'язбережувальна тощо) та передача ефективного інструментарію для формування засад інфомедійної грамотності в дітей, яких вони навчають.

Унікальність обладнаного медіацен-

тру як інструментарію полягає в тому, що завдяки їй для педагогів різних галузей створюються медіатексти з тематики, що відповідає певному напрямку підготовки і виконує одразу низку важливих функцій:

- навчання педагогів інтеграції того чи іншого медіатексту в зміст уроку, щоб процес навчання був ефективним і цікавим;
- формування навичок аналізу медіатексту, дотримання балансу думок, використання лише фактів, а не суджень, розвінчування історичних міфів, стереотипів та сучасних фейків;
- упровадження просвітницьких про-

Рис. 6. Відеостудія «Open Media Center»

ектів через створення різногалузевих медіатекстів про всесвітньо відомих науковців, письменників, спортсменів, митців, музикантів, яких доля так чи інакше пов'язала з Миколаївською областю, як реалізація краєзнавчої місії, інтеграція інфомедійної грамотності з краєзнавчим компонентом освіти;

- демонстрація процесу створення медіатекстів і його складових із дотриман-

ням засад академічної доброчесності;

- створення медіатекстів, що відповідають на актуальні питання різних галузей: освіта, інклюзія, здоров'я, безпека дітей тощо;
- підвищення рівня дослідницької компетентності педагогів та використання набутих знань в освітньому процесі;
- створення одного з осередків нового інформаційно-освітнього середовища

інституту, що зумовить розвиток педагогічної освіти загалом.

Висновки та перспективи досліджень.

Підсумовуючи вищевикладене, уважаємо, що створення центру цифрової освіти та медіакультури Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти з відповідним штатним, технічним та аудиторним забезпеченням у поєднанні з проєктно-експериментальною та іміджевою роботою, співпрацею всіх структурних підрозділів інституту в цьому напрямі, розроблення нових і вдосконалення наявних програм підвищення кваліфікації з інтеграцією в їхній зміст навичок критичного оцінювання інформації та цифрової грамотності, організація навчання за тренінговими програмами, що змістовно відповідають вимогам Рамки цифрових компетентностей для громадян України та потребам різних цільових груп, розширен-

ня ринку надання освітніх послуг на всі категорії жителів області – і є тим комплексним рішенням, яке пропонує інститут для вирішення проблем, пов'язаних із низьким рівнем цифрової грамотності та медійної культури. Окрім цього, співпраця із засобами масової інформації, участь працівників Центру в тематичних ефірах спонукатиме жителів області до підвищення рівня власної медіагігієни та розвитку цифрових навичок, що полегшує повсякденне життя, спрощує доступ до багатьох сервісів, допомагає бути захищеним в інформаційному середовищі, що й передбачено Концепцією розвитку цифрових компетентностей жителів Миколаївської області.

Продовження реалізації зазначеного комплексу заходів сприятиме й вільному доступу педагогів до інструментарію цифрової освіти для ефективного формування знань, умінь і навичок у кінцевого споживача освітньої послуги – дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонченко М. О. Дефініція поняття «інфомедійна грамотність педагога» / М. О. Антонченко // Інфомедійна грамотність – невід'ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей. – Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. – С. 12–19.
2. Бородкіна І. Л., Бородкін Г. О. Цифрова грамотність як фактор реформування вищої школи / І. Л. Бородкіна, Г. О. Бородкін // Молодий вчений. – 2017. – № 8 (48). – С. 295–399.
3. Дорр А. Медіаграмотність в Міжнародній енциклопедії соціальних та поведінкових наук / А. Дорр. – Оксфорд : Elsevier Science Ltd., 2001. – С. 94.
4. Запорожченко М. В. Концепція інформаційно-освітнього середовища Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти / М. В. Запорожченко // Науковий та практичний досвід впровадження медіаосвіти в інформаційно-освітній простір Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти [упоряд. : В. І. Шуляр, В. В. Стойкова, Т. В. Бундюченко]. – Миколаїв : ОППО, 2019. – С. 27–44.
5. Індекс медіаграмотності українців : аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/dOvjr0H>
6. Інформаційно-освітнє середовище сучасного закладу післядипломної педагогічної освіти / В. І. Шуляр, Н. А. Махровська, Г. С. Погромська, М. В. Запорожченко. – Миколаїв, 2021. – 44 с.
7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьоновой, М. М. Слюсаревського. – Київ, 2016. – 16 с.
8. Мастерман Л. Викладання медіа / Л. Мастерман. – Лондон : Рутледж, 1985. – 327 с.
9. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчально-методич-

- ний посібник / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – К. : Міленіум, 2010. – С. 67–72.
10. Наказ Міністерства освіти України від 23.12.2020 № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>.
 11. Наказ МОН України від 18.08.2017 № 1199 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» на базі навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/3swrEXZ>.
 12. Постанова Президії НАПН України від 17.09.2020 № 1/2/10-150 «Про розширення бази експериментальної роботи за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/aHZJNR9>.
 13. Розвиток цифрової освіти та медіакультури Миколаївщини: від ідеї до втілення / М. В. Запорожченко. – Миколаїв : ОІППО, 2022. – 34 с.
 14. Система цифрової компетентності громадян: DigComp 2.0 / Р. Вуорікарі та ін. Люксембург : Люксембурзьке вид. Офісу Європ. Союзу, 2016. – 45 с. DOI: <https://doi.org/10.2791/11517>.
 15. Цифрова грамотність населення України : звіт за результатами загальнонаціонального опитування (2021) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2625-doslidzenna_2021_ukr.pdf.

DEVELOPMENT OF DIGITAL EDUCATION AND MEDIA CULTURE IN MYKOLAIV REGION: FROM IDEA TO IMPLEMENTATION

Zaporozhchenko Maksym,

*Head of the Center of digital education and media culture
Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
maksym.zaporozhchenko@moippo.mk.ua*

The article highlights the main conceptual approaches and the results of Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute activity for teachers' digital education and their media culture. A classification and definition analysis of the concepts «media culture», «digital literacy», «information literacy» in domestic and foreign publications have been made. There are presented cooperation results between Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute and international partners, mass media, and institutions which provide scientific support of experimental media educational activities at the national level. The author outlines the prospects and plans of Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute as a regional center for teachers professional development in terms of digital competencies.

The author describes the regulating documents on which to design experimental work, research stages, to set up goals and objectives of the media education projects or experiments.

Particular attention should be paid to critical thinking skills in professional development

within the Mykolaiv Institute, where five curricula and modules have been developed and improved.

The author outlined the main development directions of the Center of Digital Education and Media Culture in Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute.

The implementation of the key objectives presented in the article will promote free access of teachers to the tools of digital education and thus it will impact the ultimate user of educational services – the child.

Keywords: digital competence; digital literacy, digital skills; information competence; information media literacy; media culture; media education.

REFERENCES

1. Antonchenko, M. O. (2021). Definiitsiia poniattia «infomediina hramotnist pedahoha» [Definition of the concept of «infomedia literacy of a teacher»]. In *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity*, 12–19. Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, IREX, Tsentr Vilnoi presy (ukr).
2. Borodkina, I. L. & Borodkin, H. O. (2017). Tsyfrova hramotnist yak faktor reformuvannia vyshchoi shkoly [Digital literacy as a factor in reforming higher education]. Kyiv: *Molodyi vchenyi*, 8 (48), 295–399 (ukr).
3. Dorr, A. (2001). *Mediahramotnist v Mizhnarodnii entsyklopedii sotsialnykh ta povedinkovykh nauk* [Media literacy in the International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences]. Oksford: Elsevier Science Ltd., 94 (ukr).
4. Indeks mediahramotnosti ukraintsev: analitychnyi zvit za rezultatamy kompleksnoho doslidzhennia. [Index of media literacy of Ukrainians: an analytical report on the results of a comprehensive study]. (2021). Retrieved from: <https://cutt.ly/dOvjR0H> (ukr).
5. Masterman, L. (1985). *Vykladannia media* [Teaching the Media]. London: Rutledzh (ukr).
6. Naidonova, L. A. & Baryshpolets, O. T. (Eds.). (2010). *Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichni pidkhid* [Media culture of personality: socio-psychological approach]. Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. Kyiv: Milenium (ukr).
7. Naidonova, L. A. & Sliusarevskiy, M. M. (2016). *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia)* [The concept of introduction of media education in Ukraine (new edition)]. Kyiv: NAPN Ukrainy (ukr).
8. Nakaz MON Ukrainy № 1199 «Pro provedennia vseukrainskoho eksperymentu za temoiu «Standartyzatsiia naskriznoi sotsialno-psykholohichnoi modeli masovoho vprovadzhennia mediaosvity u vitchyznianu pedahohichnu praktyku» na bazi navchalnykh zakladiv». (2017). [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1199 «On conducting an all-Ukrainian experiment on «Standardization of the end-to-end socio-psychological model of mass introduction of media education in domestic pedagogical practice» on the basis of educational institutions»]. Retrieved from: <http://bit.ly/3swrEXZ> (ukr).
9. Order of the Ministry of Economy of Ukraine dated 23.12.2020 № 2736 «On approval of the professional standard for the professions» Primary school teacher of general secondary education», «Teacher of general secondary education», «Primary education teacher (with a diploma of junior specialist)» [Electronic resource]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (ukr).
10. Postanova Prezydii NAPN Ukrainy vid 17.09.2020 # 1/2/10-150 «Pro rozshyrennia bazy eksperymentalnoi roboty za temoiu «Standartyzatsiia naskriznoi sotsialno-psykholohichnoi modeli masovoho vprovadzhennia mediaosvity u vitchyznianu

- pedagogichnu praktyku» [Resolution of the Presidium of the NAPS of Ukraine dated 17.09.2020 № 1/2 / 10-150 «On expanding the base of experimental work on the topic «Standardization of the end-to-end socio-psychological model of the mass introduction of media education in domestic pedagogical practice» [Electronic resource]. Retrieved from: <https://cutt.ly/aHZJNR9> (ukr).
11. Shuliar, V. I., Makhrovska, N. A., Pohromska, H. S. & Zaporozhchenko, M. V. (2021). *Informatsiino-osvitnie seredovyshe suchasnoho zakladu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity* [Information and educational environment of a modern institution of Mykolaiv Regional In-Service Teacher Training Institute]. Mykolaiv: OIPPO (ukr).
 12. Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy: zvit za rezultatamy zahalnonatsionalnoho opytuvannia [Digital literacy of the population of Ukraine: a report on the results of a national survey]. (2021). Retrieved from: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2625-doslidzenna_2021_ukr.pdf. (ukr).
 13. Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S. & Van den Brande, G. (2016). *Systema tsyfrovoi kompetentnosti hromadian: DigComp 2.0* [System of digital competence of citizens: DigComp2.0]. DOI:<https://doi.org/10.2791/11517> Liuksemburh: Liuksemburzke vyd. Ofisu Yevrop. Soiuzu (ukr).
 14. Zaporozhchenko, M. V. (2019). Kontsepsiia informatsiino-osvitnoho seredovyshecha Mykolaivskoho oblasnoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [The concept of information and educational environment of the Mykolaiv Regional In-Service Teacher Training Institute]. In V. I. Shuliar, V. V. Stoikova & T. V. Bundiuchenko. *Naukovyi ta praktychnyi dosvid vprovadzhennia mediaosvity v informatsiino-osvitnii prostir Mykolaivskoho oblasnoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity*, 27–44. Mykolaiv: OIPPO (ukr).
 15. Zaporozhchenko, M. V. (2022). *Rozvytok tsyfrovoi osvity ta mediakultury Mykolaivshchyny: vid idei do vtilennia* [Development of digital education and media culture of Mykolayiv region: from idea to embodiment]. Mykolaiv: OIPPO (ukr).